

In Memoriam Karel Janeček

Jaroslav Smolka

Tento sborník vydáváme u příležitosti dvou jubileí Prof. Karla Janečka, DrSc.: loňského století jeho narození (20. února 1903 Čenstochová) a letošního 30. výročí úmrtí (4. ledna 1974 Praha). Tak jako většina významných hudebních teoretiků byl Karel Janeček také skladatelem, a to ne jen příležitostným. V tomto oboru byl studentem Jaroslava Kříčky na Konzervatoři a Vítězslava Nováka na mistrovské škole v Praze, v něm vystoupil na veřejnost a dosáhl uměleckých úspěchů. Komponoval soustavně po celou dobu dospělosti, jeho skladby se hrály a byly kriticky reflektovány; nelze mu upřít, že vytvořil vlastní styl a osobitý skladatelský profil. Kruté síto času však už před letošními výročími jeho tvorbu z živého hudebního provozu téměř vyloučilo. Tisková vydání jeho děl a nahrávky některých z nich zůstaly hodnotami spíš archivními, i rozhlas něco z nich vysílá velmi zřídka. Je to osud smutný a nespravedlivý, nicméně stejný, jaký postihuje velkou většinu i umělecky významné a hodnotné hudební tvorby, výsledky úsilí většiny i ve své době úspěšných skladatelů. V naší tvořivě bohaté a značně prokrvené hudební kultuře - ale ani ve světovém měřítku - není místo pro trvalý život všeho, co bylo vytvořeno: přežívá a trvalejší součástí lidského vědomí ve společenském rozsahu se stává jen malý zlomek z celkového úhrnu děl a skladatelských osobností.

Takové jedinečné postavení však má v české hudební kultuře Karel Janeček teoretik. Plně využil historické příležitosti, které se mu dostalo, když se stal roku 1946 vedoucím oboru hudební teorie na nově založené první české vysoké hudební škole, Hudební fakultě Akademie múzických umění. Tehdy byl ovšem už po léta znám jako vynikající pedagog skladby i hudební teorie, nenapsal však ještě žádnou hudebně teoretickou knihu - jen časopisecké články a studie: bystré, přinášející i některé pozoruhodné postřehy k teoretické reflexi tehdejší moderní hudby, ale přece jen ojedinelé a stručné. Teprve posláním vytvářet a prostředkovat nejtalentovanějším mladým hudebníkům, připravujícím se na profesionální dráhu skladatelů, dirigentů, operních režisérů a virtuosů, teoretickou reflexi hudby, naučit je vyznat se v její kompoziční struktuře a vnitřních vztazích, v něm probudilo zralého vědce a plně tvořivého hudebního teoretika. Vzpomínám na dobu, kdy jsem byl jeho posluchačem i potom mladším kolegou na Katedře teorie a dějin hudby HAMU. Přednášel to, co právě vytvořil nebo na čem pracoval, okamžitě si ověřoval své nápady i teoretické závěry. Tak vznikala jeho *Melodika*, *Hudební formy*, *Základy moderní harmonie* a obě další knihy o harmonii, *Tektonika* i rozbor nejvýznamnějších českých symfonických a komorních děl, uveřejněné v časopisech i pak souborně v knihách *Tvorba a tvůrci* a *Smetanova*

komorní hudba. Spojila se tu jeho skutečně vědecká schopnost jasně a koncizně formulovat i domyšlet problémy s vynikající schopností pedagogikou. Už jako gymnasista, když jsem chodil zpívat do Českého pěveckého sboru sbormistra Jana Kühna, jsem se setkával s nadšenými reakcemi na Janečkovy výklady. Korepetovali tam tehdejší studenti dirigování Zdeněk Košler, Martin Turnovský, Štěpán Koniček a další. Těšil jsem se na přestávky, kdy mně a několika jiným nadšencům předváděli leccos z fascinujícího světa šesti- a vícezvuků; na otázku odkud ty skvělé harmonie jsou odpovídali, že je vyučuje v moderní harmonii profesor Janeček. On to byl, kdo formoval – často v rozporu a skrytých konfliktech se simplifikujícími totalitními hudebně estetickými paušalizacemi - moderní hudebně teoretické představy generací předních českých hudebníků, jež u něj od 40. do 70. let studovaly. Přesto, že mu totalitní moc záhy zrušila zvláštní studijní obor hudební teorie, našel si cesty, jak vychovávat i své následovníky. Těmi jsme teď my a zmíněné zásluhy Karla Janečka touto cestou vděčně připomínáme a navazujeme na jeho odkaz.